

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

המשך מדף מ"ד

ולפי הסלקא דעתך של הלשון השני :

י"א שלדברי הכל, מחמת הדין שמחללים מעשר שני רק על המטבע, היה אפשר לחלל מטבע כסף על מטבע זהב, אלא **שלדעת בית שמאי** ממה שכתבה התורה "וצרת הכסף ... והלכת", למדנו שיש להוליך לירושלים את הכסף הראשון שחיללו עליו את המעשר, ואי אפשר לחללו על כסף אחר, אפילו האחרון עדיף מהראשון, [ודברים אלו נדחו כי ברייתות מפורשות הן, שבית שמאי מתירים לחלל מעות נחושת על דינרי כסף, ודינרי כסף על מעות נחושת]. **ולדעת בית הלל**, ממה שכתבה התורה "הכסף" בה"א, למדנו שמחללים כסף על כסף, ולכן יכול להחליף סלעי כסף בדינר זהב.

ולכאורה לפי זה, הכל מודים שהזהב הוא המטבע העיקרי, שהרי לולא הפסוק, הכל מודים שמחללים כסף על זהב. אולם יש מבארים שללשון זה, אפשר שלדברי הכל לעניין קניין והלוואה מטבע כסף נחשב כמטבע כלפי מטבע זהב, כי רק חריף יותר נחשב כמטבע, אולם לעניין מעשר שני, שנאמר בו "וצרת הכסף", כל כסף שיש עליו צורה נחשב כמטבע, בין חריף בין לא, ואם אפשר לחלל כסף על כסף, אין חילוק אם הראשון חריף וחשוב יותר, או השני.

וכל זה לעניין כסף אחר כסף, אבל כלפי פירות, כל המטבעות כשרות לחילול, בין מטבעות כסף בין מטבעות זהב.

וי"א שבית שמאי ובית הלל נחלקו מהו המטבע העיקרי, [כמו שנתבאר בלשון הראשון]. **ולדעת בית שמאי מטבע זהב נחשב כפירות, אף כלפי פירות גמורים**, [כמו הדעה השניה בלשון הראשון].

ולמסקנה של הלשון השני :

הכל מודים שמהתורה מחללים מטבע כסף על מטבע זהב, [נומכל מקום אין להוכיח מכאן שגם לעניין קניין והלוואה, הזהב נחשב כמטבע כלפי הכסף, כמו שכתוב לעיל]. אלא **שלדעת בית שמאי, אסרו חכמים לעשות זאת, שמא ישהה זמן רב מלהעלות את מעשרותיו לירושלים, עד שיאסוף 25 דינרי כסף לצרף אותם לדינר זהב. ולדעת בית הלל לא אסרו חכמים לעשות זאת.**

י"א שלדעת בית שמאי, פירות מעשר שני עצמם, לא אסרו חכמים לחלל על דינר זהב, כי אין חשש שישהה אותם כי ירקבו בנתיים.

וי"א שלדעת בית שמאי, אף פירות מעשר שני עצמם, אסרו חכמים לחלל על דינר זהב, שמא ישהה אותם.

מי שיש לו מעות נחושת של מעשר שני ורוצה להחליפם בסלע של כסף להעלותו עמו לירושלים לדעת בית שמאי, יחליף את כל המעות. רש"י מפרש, שמותר לו להחליף את כל המעות, אבל אם ירצה להחליף רק מקצתן, ולהניח מקצת מהמעות כמו שהן רשאי. ותוס' מפרשים שחייב להחליף את כל המעות בבת אחת, ואינו רשאי להחליף מקצן עתה, ומקצתן לאחר זמן, כי אז השולחני משתכר בכל החלפה, והמעשר נפסד. אי"נ הסיבה שחייב להחליף את כל המעות על הסלע היא, שלא יתעפשו המעות בדרך קודם שיגיע לירושלים, שהנחושת מתעפשת יותר מהכסף.

ולדעת בית הלל, יחליף מחצית מהמעות בסלעים, אבל מחצית ממעותיו יניח כמו שהן, משום שכשיבוא לירושלים יהיה נצרך למעות, לקניית צרכי סעודתו, ואם יביאו הכל סלעים בלבד, יתיקרו המעות, ויפסיד המעשר, לכן יביא עמו מעות, ואת הסלע יפרוט בלא דוחק.

מי שיש לו סלע כסף של מעשר שני בירושלים ורוצה לפרטו למעות לקניית סעודות מעשר

לדעת בית שמאי, יפרוט את כל הסלע. רש"י מפרש, שמותר להחליף את כל הסלע במעות, אבל אם ירצה להחליף רק חציו במעות, וחציו בשקל, שהוא חצי סלע, רשאי. ותוס' מפרשים, שחייב להחליף את כל הסלע בבת אחת, ואינו רשאי להחליף מקצו עתה, ומקצתו לאחר זמן, כי אז השולחני משתכר בכל החלפה, והמעשר נפסד.

ולדעת בית הלל, יחליף מחצית מהסלע במעות,

ומחציתו יחליף בשקל אחד, שהוא מחצית הסלע, ולא יפרוט את כל הסלע במעות, שמא לא ישהה בירושלים עד שיוציא את כולן, וכשיהיו מונחות עד הרגל הבא, יתעפשו, ואם יבוא להחליפן שוב למטבעות גדולים, נמצא שולחני משתכר פעמיים, ומעשר שני נפסד.

-

להבנת העניינים הבאים, ראוי להקדים ללמוד את המבואר בדף מ"ז, באלו דברים עושים קניין חליפין.

-

האם עושים קניין חליפין על ידי מטבע

יש אומרים, שאף על פי שאין מטלטלים נקנים בקניין כסף, על ידי משיכת מטבע שכנגדם, נקנים הם בקניין חליפין על ידי משיכת מטבע שכנגדם, [וזהו ששנינו, הזהב קונה את הכסף, שמשרכת מטבע זהב, קונה מטבע כסף בקניין חליפין]. ואף לדעת רב נחמן (בדף מ"ז), האומר שאין חליפין אלא על ידי כלי, כי מטבע נחשב לכלי לקנות בחליפין. י"מ שמטבע נחשב כלי משום שראוי לשקול בו משקולת. וי"מ משום שראוי לתלות בצואר בתו, וי"מ משום שקונים בו כל דבר.

ויש אומרים, שמטבע אינו קונה את חליפיו בקניין חליפין, [אפילו לדעת רב ששת (בדף מ"ז), האומר, שקניין חליפין מועיל אף במטלטלים שאינם כלים, כגון בפירות], כי חשיבותו של המטבע אינו מחמת גופו, אלא מחמת שטבועה עליו צורה שהמלך ציווה עליה, ומאחר שדרך המלך להחליף את הצורות שעל המטבעות, ולפסול את הקיימות, נמצא שהדבר שחשיבות המטבע תלויה בו, דבר העלול להיפסל הוא, ומחמת כן המטבע נחשב כדבר שאינו מסוים ושלם, שאין מועיל לקנות חליפיו, (כמבואר בדף מ"ז). [ומה ששנינו, הזהב קונה את הכסף, הכוונה שמשרכת הזהב, הנחשב כפירות לעומת הכסף, מחייבת את בעל הכסף לתת את המעות, שאמר שייתן תמורת הזהב, ואינו רשאי לתת מעות אחרים].

וכדעה האחרונה, כן דעת עולא, ורבי אסי, ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן (בדף מ"ו), ולדברי מר בריה דרב נחמן (בדף מ"ז) גם דעת רב הונא כן.

וכתבו התוס', שמהברייתא שהקשו לקמן על דברי רב פפא, מוכח שאין מטבע עושה חליפין כדבריהם.

האם מטבע נקנה בקניין חליפין

לדעת האומרים שמטבע קונה את חליפיו בקניין חליפין, כל שכן שהוא נקנה על ידי משיכת חליפיו, שהרי מבואר בדף מ"ז, שיותר קל להיות נקנה בקניין חליפין, מלקנות את החליפין, כגון פירות לדעת רב נחמן, שאינן קונות את חליפיהן, אבל נקנות על ידי משיכת חליפיהן, ואם כן, מטבע שקונה את חליפיו, כל שכן שנקנה על ידי חליפיו.

ומתחילה אמר רב פפא, שאף לדעת האומרים שמטבע אינו קונה את חליפיו, מכל מקום מודים הם שמטבע נקנה על ידי משיכת חליפיו, כמו שמצינו שלדעת רב נחמן, אף על פי שפירות אינן קונות את חליפיהן, נקנות הן על ידי משיכת חליפיהן, שלא נאמר "נעלו" למעט פירות, אלא לעניין הדבר שעושה את הקניין.

אולם לבסוף חזר בו רב פפא מכורח קושיא, ואמר, שלדעת האומרים מטבע אינו קונה את חליפיו, גם אינו נקנה על ידי משיכת חליפיו. [ולכאורה, מאחר שלדעה זו מטבע דינו כדבר שאינו מסוים ושלם, יש לחלק בין דין פירות לרב נחמן, שאף שאין קונות חליפיהן, נקנות בחליפין, לבין דבר שאינו מסוים ושלם, שאינו קונה את חליפיו, ואינו נקנה בחליפין].

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)